

andringer. Men iøvrigt kan Begrebet „Forsædrene“ jo tages paa forskjellig Maade. Flere af disse Midler ere komne frem derved, at de under ulykkelige Forhold ere aftrængte Landets Befolkning, eller de ere under lige saa ulykkelige Vilkaar paa anden Maade erhvervede, og da ved landsfaderlig Gunst henlagte til disse Siemeds Fremme. Saaledes er det gaaet med Altskellige. Nu siger jeg, at naar man vil være taknemlig mod disse Forsædrene, som ere komne af med deres Gode i sin Tid, saa kan man være det paa den Maade, at man siger: Hvad der saaledes er taget fra Eder og bestemt til dette eller hiint efter den Begrænsning, som da gives, dette ville vi søge at gjøre Gjældst for, men da Forholdene have udviklet sig saaledes, at det, der blev tilbeelt paa en vis begrænset Maade, nu er tilstede i en stor Overflødighed, ville vi hde Eder vor Taknemmelighed ved at anvende disse Midler i et videre Omfang. Nu da disse Midler ere vorede i den Grad, som Tilfældet er, troer jeg dog, at det vilde være taknemligst mod Forsædrene, naar man lader en Deel af denne store Overflødighed falde tilbage paa Folket i Almindelighed ved andet Brug. Hvad iøvrigt det angaaer, at være taknemmelig mod Forsædrene ved at anerkjende alt det Gode, som i vort Fædreland er skeet for og ved Kunst og Videnskaber, da er det Noget, som jeg paa ingen Maade holder mig tilbage fra; men jeg siger, at det er ingenlunde disse Stiftelser, som have gjort det. Nei, det er Staten ved Hjælp af de Midler, som man har tillagt disse Stiftelser, der har gjort det, forsaavidt saadanne Midler kunne gjøre dette, nemlig at frembringe Mænd som dem, vort Land har frembragt, og som ganske vist have havt stor Betydning for Kunst og Videnskab. Søg kan altsaa i ingen Henseende forstaae, hvorledes det skulde være nogen Utaknemmelighed mod Forsædrene at søge at give de Midler, som tidligere ere henlagte til de aandelige Formeraals Fremme, den heldigst mulige Anvendelse. Men, siger den høitæredede Minister, vi ville løsrive Vaand. Nei paa ingen Maade. Det er ikke vor Fremgangsmaade. Vi tage overordentlig varsomt paa saadanne Forhold, og det have vi viist ved Lønningslovene og mange andre Love.

Have vi forpligtet os til Dette eller Hiint, selv om vi ikke finde det ganske billigt, saa tage vi Hensyn dertil. Vaage vi ikke over, at der ved Ordningen af de Enkeltes Forhold altid bliver en Overgangstid? Søg er overbevist om, at noget Saadant ogsaa vil skee her, og naar man har angrebet dette Forslag fra Formens Side, saa maa jeg bemærke, at i den valgte Form ligger netop en Anerkjendelse af den Moderation, hvormed man i Overgangstiden bør gaae frem. Medens jeg er ved Fortiden og Utaknemmeligheden mod Forsædrene, skal jeg tillade mig at berøre et enkelt af disse Instituter, nemlig Communitetet. Communitetet blev oprettet for at give Hundrede fattige Studenter fri Middags- og Aftensmad. Communitetet har nu en Indtægt af 140,000 Rd. og det er altsaa 1,400 Rd. for en fattig Student til Middags- og Aftensmad. Hvad er nu mere naturligt, end hvis man sagde: Naar man dengang vilde fremme Oplysningen, saa havde man ingen anden Form; de unge Mennesker skulde da til Kjøbenhavn for at lære Latin, Theologi og noget Juris, men nu have Forholdene udviklet sig saaledes, at vi have mangfoldige Former for Dannelsen; og det vil derfor være naturligt med denne Institutions Historie for Die nu at anvende disse rigeligere Midler i en langt fyldigere og videre Grad og til dermed at fremhjælpe Dannelsen i større Almindelighed. Men hvor blive saa de fattige Studenter af? Søg hører ikke til dem, som vil nægte unge, begavede Mænd, som mangle Fornue, Keilighed til at komme frem. Dertilmod, naar der kan findes en Form for en heldig Anvendelse, saa kan man gjøre uendelig meget godt dermed; men saaledes som det nu er indrettet, troer jeg ikke, at disse Midler heldigst anvendes med det for Die, at hjælpe de uformede Mennesker frem. Der gives ikke saa unge Mennesker, hvis Fædrene have flere Tusinde Rigsdaler i aarlig Indtægt, som nyde, hvad man dengang tiltænkte fattige Studerende. Nu er det vel muligt, at Vedkommende have havt nødt, at Sønnen fik en saadan Understøttelse. Men hvorfor? Fordi det er Tankegangen, at alle deres Søner skulde gaae den Vej, hvad enten de due dertil eller ikke.